

Arbejdsmarkedet bedre end sit rygte, men produktiviteten har skuffet fælt

Jens Hauch, Kraka – Danmarks uafhængige tænketank

Dybden og varigheden af finanskrisen blev ikke forudset, men et tilbageslag i beskæftigelsen var ventet, og beskæftigelsen er i dag på stort set på samme niveau som forventet i den tidligere regerings 2015-plan fra 2007 – dvs. ca. et år før finanskrisen slog fuldt igennem i Danmark. Selvom situationen på arbejdsmarkedet kan siges at være bedre end sit rygte, er velstanden til gengæld væsentligt lavere end forventet – i gennemsnit 25.000 kr. pr. dansker. Det skyldes primært, at væksten i produktiviteten (produktionen pr. arbejdstime) har skuffet.

Tilbage i 2007 var de fleste økonomer klar over, at økonomien var inde i en kraftig overophedning. Lønstigningerne var på vej op, boligpriserne var meget høje og ledigheden var uhørt lav. Det var en uholdbar tilstand, og der var derfor rimeligt at forvente et større fald i beskæftigelsen på mellemfristet sigt.

I 2015-planen var den ventede beskæftigelsesnedgang på hele 70.000 fra 2007 til 2011. Det var ikke særligt opmuntrende og tallene står da heller ikke skrevet i flammeskrift i præsentationen af selve planen. Men niveauet for ledighed og beskæftigelse i 2011 blev forudsagt ret præcist. Faktisk var beskæftigelsen i 2011 ca. 8.000 større end det man ventede tilbage i 2007, på trods af at finanskrisen ikke var forudset.

I 2015-planen var det antaget, at konjunktursituation i 2011 ville være nogenlunde normal. Ledighed og beskæftigelse forventedes således at være tæt på deres strukturelle niveauer. Sådan er det ikke gået – vi har en lavkonjunktur med en faktisk beskæftigelse der er 54.000 personer lavere end det strukturelle niveau. Det er udtryk for, at den *strukturelle* beskæftigelse er højere end forventet, som følge af et større arbejdsudbud både fra danskere og fra udlændinge. Vi står dermed nu bedre rustet, når det igen begynder at gå fremad. I næste højkonjunktur kan beskæftigelsen stige til et højere niveau, uden at lønstigningerne bliver lige så problematiske.

Når 2015-planen ramte plet på beskæftigelsen i 2011 – uden at man forudså selve finanskrisen – er en del af forklaringen, at graden af overophedning i 2008 blev noget større ventet. Beskæftigelsen steg således uventet kraftigt, selv om produktionen gik helt i stå. Til gengæld blev det efterfølgende fald i beskæftigelsen fra 2008 til 2011 klart undervurderet, hvilket afspejler den kraftige svækkelse efter finanskrisen slog igennem sidst i 2008.

Tendensen til at bruge årene 2008 som et referencepunkt for økonomiens tilstand og udvikling er derfor en uskik. Økonomien var meget usund dengang, så det giver ikke mening at henvise til de store jobtab siden "toppen". Med det referencepunkt vil enhver økonomisk situation – bortset fra overophedning – være at opfatte som lavkonjunktur.

Den økonomiske politik efter krisen har bidraget positivt til situationen på arbejdsmarkedet: Store lempelser af pengepolitikken fra ECBs side siden slutningen af 2008. Diverse bankpakker og tilførsel af likviditet fra staten og Nationalbanken. Kraftige lempelser af finanspolitikken navnlig i 2009, men også i 2010. Og langsigtede reformer, der har bidraget til, at troværdigheden omkring de offentlige finanser ikke

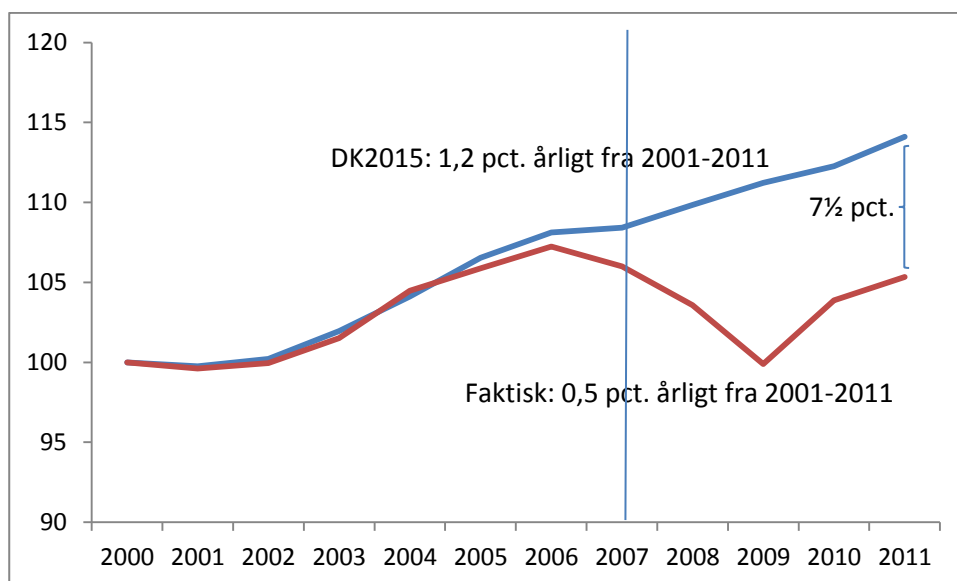
blev sat over styr. Ifølge de foreliggende tal er de finanspolitiske lempelser i 2009 og 2010 op mod dobbelt så kraftige som kickstarten i 1993/1994.

Men på andre områder er situationen alvorligere. Den nødvendigt lempelige finanspolitik under krisen har betydet, at de offentlige finanser er i væsentligt ringere forfatning end forudsat i planen, og Danmark er i proceduren for uforholdsmæssigt store underskud.

Og med hensyn til produktiviteten er det gået helt galt. Allerede 2007 lå det i kortene at væksten i BNP ville blive svag, men virkeligheden har vist sig endnu værre. Den svagere BNP-udvikling end forventet fra 2007 til 2010 har betydet, at *niveauet* for BNP i 2011 er betydeligt lavere end forventet i 2015-planen – forskellen er faktisk på godt 7½ pct. Det betyder, da beskæftigelsen er på samme niveau som forventet, at arbejdskraftproduktiviteten er 7½ pct. lavere end i fremskrivningen, jf. figuren.

Derfor har vi i 2011 ca. 135 mia. kr. mindre til rådighed end forventet. Det svarer til 25.000 kr. årligt per dansker, alene fordi vi producerer mindre per beskæftiget end hvad der dengang lå i kortene. Der er noget at arbejde med for produktivitetskommissionen.

Udviklingen i arbejdsproduktivitet i 2015 planen og faktisk

Kilde: Finansministeriet, Danmarks Statistik og egne beregninger.

Artiklen er bragt i Berlingske Tidende, Politiko, 23.2. 2013